

Klargörande av pensionsreformernas inverkan på arbetsgivaren/-tagaren

Jan-Anton Enestam

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Företagsekonomi 2008
Identifikationsnummer:	3560
Författare:	Anton Enestam
Arbetets namn:	Klargörande av pensionsreformernas inverkan på arbetsgivaren/-tagaren
Handledare (Arcada):	Maj-Britt Granström
Uppdragsgivare:	
Sammandrag:	
<p>Pensionssystemet och pensionen över lag är ett ämne som har varit aktuellt en längre tid nu och diskussionerna har gått heta hur man på bästa möjliga sätta skall reformera systemet till välfungerande och rättvist då befolkningen i Finland blir äldre och äldre. Eftersom ämnet är väldigt omfattande och ofta komplicerat är syftet med detta arbete att klargöra vilka följder en höjning av pensionsåldern, tidigare ingång i arbetslivet, minskad pension/högre pensionskostnader och färre arbetslösa påverkar arbetsgivaren respektive arbetstagaren. Arbetet har gjorts som en studie baserat på källstudier, där bestämmelser från myndigheter och diverse lagar spelar en stor roll. För att pensionssystemet skall vara hållbart måste en del förändringar ske. Att höja pensionsåldern är oundvikligt med tanke på den takt befolkningen åldras, men även andra åtgärder som att minska på antalet arbetslösa och få människor tidigare ut i arbetslivet skulle bidra till ett starkare och konkurrenskraftigare samhälle.</p>	
Nyckelord:	Arbetspension, pensionssystem, livslängskoefficient, arbetstagare, arbetsgivare
Sidantal:	36
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Business administration 2008
Identification number:	3560
Author:	Anton Enestam
Title:	Clarifying the effects of the reformation of the pension system on the employer and the employee
Supervisor (Arcada):	Maj-Britt Granström
Commissioned by:	
<p>Abstract:</p> <p>The pension system and the retirement in general is a topic that has been on the table for a long time already. Discussions on how the system should be reformed to satisfy as many people as possible have been held because the Finnish population is getting older and older. Since the topic is very extensive and often complex, the aim of this work is to clarify how the implications of raising the pension age, earlier entry into working life, reduced pension / higher pension costs and fewer unemployed affect the employer and the employee. The thesis has been made as a study based on source studies, where regulations from authorities and various laws are used as base. To make the pension system sustainable, changes have to occur. Raising the pension age is inevitable, given the pace of population aging, but also other measures like reducing the number of unemployed and entering working life earlier would contribute to a stronger and more competitive society.</p>	
Keywords:	Earnings related pension, pension system, life expectancy coefficient, employer, employee
Number of pages:	36
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	7
1.1	Problemområde.....	7
1.2	Syfte.....	8
1.3	Begrepp.....	8
1.4	Metod.....	9
2	PENSION	9
2.1	Arbetspension.....	12
2.2	Folkpension.....	13
2.3	Arbetslöshet.....	13
2.4	Finansiering.....	14
2.4.1	<i>Placeringsverksamhet</i>	15
3	ÅLDERSSTRUKTUR	17
3.1	Livslängdskoefficient.....	19
3.1.1	<i>Livslängdskoefficienten och förlängd tid i arbete</i>	20
3.1.2	<i>Alternativ dödlighet</i>	22
4	MODELLER	25
4.1	Höjd pensionsålder.....	25
4.1.1	<i>Fördelar</i>	26
4.1.2	<i>Nackdelar</i>	27
4.1.3	<i>Kompromiss</i>	27
4.2	Tidigare ingång i arbetslivet.....	28
4.2.1	<i>Fördelar</i>	28
4.2.2	<i>Nackdelar</i>	28
4.2.3	<i>Kompromiss</i>	29
4.3	Minskad pension/högre pensionskostnader.....	29
4.3.1	<i>Fördelar</i>	30
4.3.2	<i>Nackdelar</i>	30
4.3.3	<i>Kompromiss</i>	30
4.4	Färre arbetslösa.....	30
4.4.1	<i>Fördelar</i>	31
4.4.2	<i>Nackdelar</i>	31
4.4.3	<i>Kompromiss</i>	32
4.5	SLUTSATSER.....	32
5	AVSLUTNING	32

Källor 34

Figurer

Figur 1. Pensionsskyddets struktur i Finland.....	10
Figur 2. I Finland bosatta egenpensionstagare (exkl. deltidspension) fördelade efter totalpensionens storlek 31.12.2009	11
Figur 3. Placeringsfördelning 2010	15
Figur 4. Landsfördelning i placeringar 2010	16
Figur 5. Placeringsfördelning av pensionsmedel 2004-2011	16
Figur 6. Finlands befolkning och egenpensionstagare, 31.12.2004, den vågräta balken beskriver hela befolkningen och den mörkare delen pensionstagarna.	18
Figur 7. Förväntad livslängd vid 65 år 1950-2050.	19
Figur 8. Livslängdskoefficienten 2005-2050, enligt Statistikcentralens befolkningsprognos (trend) samt enligt alternativa beräkningar, där minskningstakten för dödligheten halveras eller ökar till 1,5 gånger (0,5 x trenden och 1,5 x trenden). ...	23
Figur 9. Livslängdskoefficient, längre tid i arbetslivet och förväntad tillväxt av livslängden.....	24

Tabeller

Tabell 1. Livslängskoefficienters förändring 2009-2037.....	21
--	----

1 INLEDNING

Pensionssystemet möjliggör för personer som nått en respektabel ålder att stiga ut ur arbetslivet men ändå, i flesta fall, kunna leva ett någorlunda hyggligt liv utan lön som basinkomst. Pensionens storlek varierar mycket från person till person beroende på att den är inkomstbaserad. Man betalar alltså en del av sin lön till pension som man sedan kan njuta av när man nått en ålder mellan 63-68 år. Men pengarna man betalar blir inte ens egna utan de går till personer som redan är pensionärer. Det problematiska i det hela är att befolkningen inte ökar i samma takt som den gjorde tidigare, och detta leder i sin tur till att antalet personer i arbetsför ålder har minskat i proportion till antalet pensionärer. Ur den ekvationen kan man tydligt avläsa att man måste ändra något inom pensionssystemet för att alla ska kunna ta del av det.

Pensionens historia sträcker sig tillbaka så långt som till 1800-talet, då endast ett fåtal hade möjlighet att åtnjuta en s.k. tjänstepension. Att denna form av pension endast gällde ca 0,2 procent av befolkningen berodde på den tidens indelning i olika samhällsklasser. Tjänstemännen var endast adelsmän då denna form av pension uppkom, dock kunde man även från andra klasser få jobb bl.a. inom kyrkan, som gav rättighet till den tidens pension. Detta förutsatte dock en lång arbetskarriär och trots det var pensionen väldigt liten. Men tiden gick framåt och på 1960-talets började man bygga fram ett pensionssystem som är grunden till dagens system.

Pensionskyddscentralen,
<http://62.236.128.117/Binary.aspx?Section=63143&Item=59844>, hämtad 4.11.2011

1.1 Problemområde

Ålderspensionen grundar sig på det arbete som utfördes före pensionsåldern. Systemet fungerar bra så länge antalet arbetare överskrider antalet pensionärer. I dagens läge finns det ett antal orsaker varför pensionen har väckt ett stort intresse bland politiker och samhället överlag. Vi är inne i ett brytningsskede där de stora åldersgrupperna går i pension och läget måste åtgärdas för att inte göra saken oöverkomlig i framtiden. Till problemen hör förutom vårt lands åldersstruktur även den ökade livslängden som förlänger pensionstiden och de långa studietiderna som håller potentiella arbetare borta

från arbetsmarknaden. Vem är det som betalar pensionerna åt pensionärer som är 100 år och har varit utanför arbetslivet lika länge de varit i det?

1.2 Syfte

Med tanke på den stigande medelåldern i samhället måste man hitta en lösning för att få ett fungerande pensionssystem. Debatterna har gått heta i bl.a. regeringsförhandlingarna huruvida man kan höja pensionsåldern och i sådana fall hur mycket. Det finns alltid de som motsätter sig den här typens frågor vilket gör beslutet ännu svårare att fatta. För att inte tala om de olika lösningarna man kan finna för att hitta ett fungerande pensionssystem. Därför finns det ett tydligt behov att utreda och klargöra vad olika beslut innebär. Denna undersökning kommer, utgående från diskussioner, dokumenterade förhandlingar och policydokument, att behandla och utreda vilka olika lösningar man kan ha för att pensionssystemet i Finland ska vara så tillfredsställande som möjligt, och vilka följder olika modeller har för arbetsgivaren, den enskilda individen och till en del också pensionsverken. Detta examensarbete kommer att utreda vilka följder en höjning av pensionsåldern, tidigare ingång i arbetslivet, minskad pension/högre pensionskostnader och färre arbetslösa medför.

1.3 Begrepp

Några ofta förekommande begrepp finns det skäl att förklara kortfattat i detta skede så inget blir oklart då de dyker upp mitt i ett stycke.

Pensionssystem: Omfattar allt som har med pensioner att göra, såväl arbets- som folkpension. Fungerar som en fördelare och tryggare av medel som går till olika typer av pensioner.

Arbetspension: Den pension som har förtjänats in under arbetskarriären och tas ut som ålderspension då man nått pensionsåldern.

Folkpension: En minimitrygghet som har till uppgift att underlätta de mindre bemedlades liv så de åtminstone skall klara mat- och boendeutgifter.

Livslängdkoefficient: En koefficient som beskriver bortfallet av pension som har införtjänats p.g.a. den åldrande befolkningen. Det vill säga hur mycket mindre får en person som går i pension 2030 än en som går i pension 2012 vid samma ålder och med samma inkomster? Livslängdkoefficienten baserar sig förenklat på åldersstrukturer i Finland.

1.4 Metod

Denna studie kommer att utföras som en utredning baserat på källstudier. Inledningsvis kommer lagtexter samt bestämmelser från olika myndigheter att ligga som bakgrund till att förklara de delvis komplicerade systemen och de begrepp som kommer att användas. I övrigt kommer en del artiklar och bl.a. regeringsförhandlingar att användas för att lyfta fram olika tankesätt över hur man kan reformera pensionssystemet och vad som är aktuellt just nu. Mitt mål att klargöra centrala begrepp som orsakar många huvudbry, och besvara kärnfrågor angående pensionssystemet. För att förtydliga möjligast väl, kommer ett sammandrag av faktorer som påverkar pensionen att framföras.

Materialet är i huvudsak hämtat ur myndigheters informationsbanker, där Pensionsskyddscentralen fått stå för en stor del av informationen p.g.a. tydligt och lättillgängligt material. Dock har informationsmängden varit omfattande så det har gällt att sälla det mesta centrala och ändamålsenliga för detta arbete ur mängden.

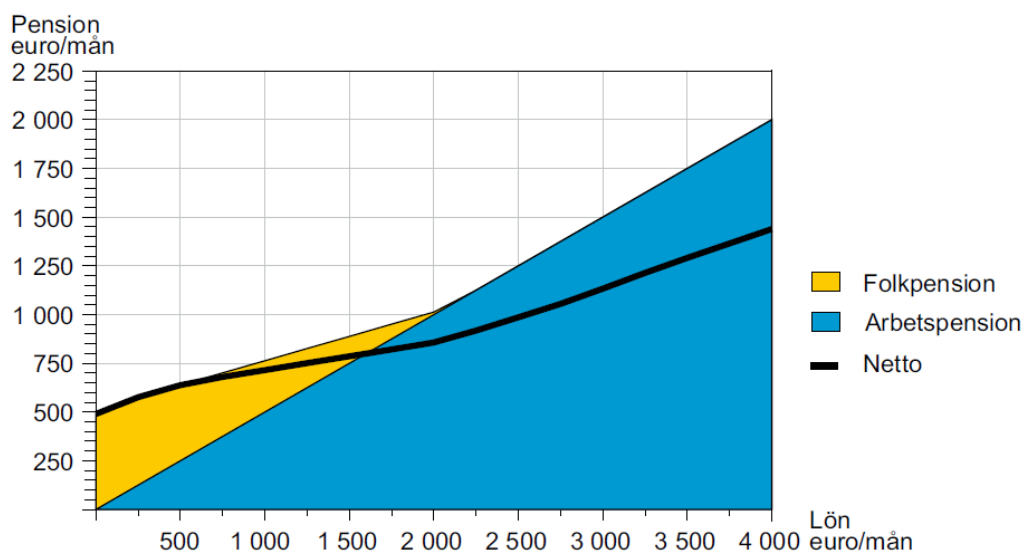
2 PENSION

Pensionens roll i samhället är att den skall trygga vår inkomst när vi blir gamla och eventuellt inte har samma arbetsförmåga som tidigare, samt i fall där vi blir arbetsoförmögna eller arbetslösa precis innan pensionsåldern. Pensionen, eller pensionsförsäkringen i Finland består egentligen av två olika pensionssystem. Den huvudsakliga är arbetspensionen och den andra är folkpensionen. Arbetspensionen grundar sig på pensionstagarens arbetskarriär under hela livet där det finns skilda pensionslagar beroende på om man är privata sektorns arbetare, företagare o.s.v. Arbetspensionen bestäms helt enligt inkomsten och antalen år i arbetslivet. Folkpensionen o sin sida fungerar mera som en minimitrygghet, d.v.s. sådana som inte

har arbetat under sitt liv eller gjort det väldigt lite kan få sin pension betald som folkpension.

Pensionsskyddscentralen, <http://62.236.128.117/Page.aspx?Section=63134>, hämtad 2.11.2011

Nedanstående figur visar fördelningen av folkpension respektive arbetspension.

Figur 1. Pensionsskyddets struktur i Finland.

Den sociala tryggheten i Finland, Niemelä & Salminen 2006 s. 25, [http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280606095436EK/\\$File/densociala.PDF?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280606095436EK/$File/densociala.PDF?OpenElement), hämtad 1.12.2011

I dagsläget har vi i Finland en flexibel pensionsålder. Detta innebär att det blir lite friare att välja tidpunkt då man kan gå i pension. Detta system uppkom i början av år 2005 och är den hittills största reformen i pensionens historia. De största förändringarna som gjordes var att man, som tidigare nämnt, gjorde pensionsåldern flexibel, d.v.s. att man kan gå i pension mellan 63-68 års ålder. Den andra stora förändringen man införde var en livsinkomstprincip vilket betyder att hela livets inkomster tas i beaktande. Man förändrade även åldersgränsen för arbetspensionerna och gjorde det möjligt att beakta den ökade livslängden i pensionernas storlek.

På de senaste tio åren har pensionerna stigit kraftigt enligt Pensionsskyddscentralen. Mellan år 2000 och 2010 har pensionerna i sin helhet i snitt stigit med 20 procent och ålderspensionerna ännu mera. I siffror betyder det här en höjning från 1141 euro till

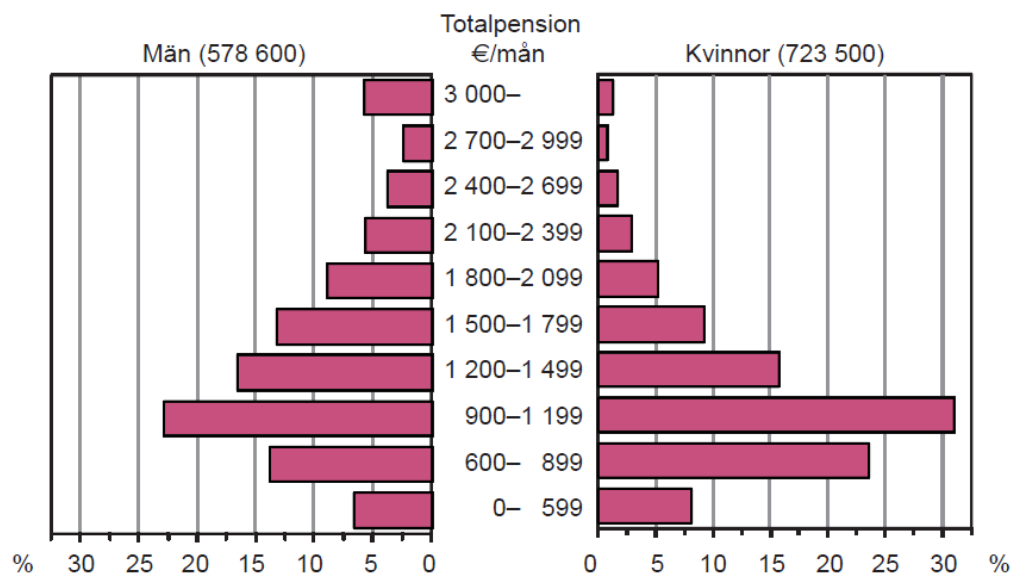
1373 euro i månaden. De som lever på ålderspension har under de senaste tio åren fått en 26 procents höjning av pensionen vilket är i samma takt som lönerna har vuxit.

Allt fler går direkt i ålderspension. Pensionernas nivå lyfts p.g.a. att de påbörjade pensionerna bygger på högre inkomster och längre arbetskarriärer, konstaterar ETK:s forskningsavdelningschef Mikko Kautto.

Taloussanomat 15.11.2012, <http://www.taloussanomat.fi/raha/2011/11/15/kymmenen-vuotta--nain-elakkeet-ovat-nousseet/201116887/139>, hämtad 22.11.2011

De mindre pensionerna har minskat i antal avsevärt de senaste åren enligt Pensionsskyddscentralen. Till sådana pensioner hör summor som är mindre än 1000 euro i månaden. År 2000 var deras andel över 50 procent, medan de 2010 var endast 35 procent. De som lyfter pension anser det vara nästan lika lätt att klara vardagens utgifter som en som arbetar, enligt Pensionsskyddscentralen.

År 2009 uppgick genomsnittspensionen till 1334 euro i månaden, varav männens del var 1530 euro och kvinnornas 1196 euro. De som fick mindre än 1000 euro i månaden var 28 % av männen 43 % av kvinnorna. De som fick mer än 3000 euro var 6 % av männen och 1 % av kvinnorna. Figuren nedan ger en överskådlig bild av fördelningen av pensionernas storlek fördelat på män och kvinnor år 2009.

Figur 2. I Finland bosatta egenpensionstagare (exkl. deltidspension) fördelade efter totalpensionens storlek 31.12.2009.

Antalet personer som går i pension årligen har varierat mycket under 2000-talet. Det är delvis p.g.a. av att pensionsreformen infördes 2005 som möjliggjorde att gå i

ålderspension i 63-68 års ålder. Till antalet har ålderspensionstagarna ökat mycket under 2000-talet, eftersom de stora årskullarna har nått pensionsåldern.

Mellan åren 2001 och 2004 gick knappa 60 000 personer i pension årligen. År 2005 (pensionsreformsåret) gick 28 500 personer i ålderspension. De därpå följande två åren var siffran något lägre men år 2009 gick 41 400 i pension, mer än hälften av alla nypensionerade. Av antalet nypensionerade har ålderspensionerna ökat mest av alla pensionsslag under åren 2001-2009. De facto har antalet nypensionerade med invalidpension minskat aningen under de senaste åren.

Pensionskyddscentralen,

http://www.etk.fi/sve/gateway/PTARGS_0_2712_459_1046_3729_43/http%3B/content.etk.fi%3B7087/publishedcontent/publish/etkfi/sv/julkaisut/statistikpublikationer/statistiska_%C3%A5rsb%C3%B6cker/statistik_over_pensionstagarna_i_finland_2009_7.pdf, hämtad 24.11.2011

2.1 Arbetspension

Enligt Niemelä & Salminen (2006 s. 13) är meningen med arbetspensionen att de som går i pension fortfarande skall kunna ha samma konsumtionsnivå som de tidigare uppnått i livet. Som tidigare nämnt påverkas arbetspensionens stökt på arbetskarriärens längd samt inkomsterna och systemet gäller alla arbetstagare och företagare. Arbetspension beviljas inte enbart som ålderspension, utan även som invalidpension, arbetslöshetspension, familjepension samt förtida ålderspension och deltidspension.

Efter reformen i pensionssystemet år 2005 har det varit möjligt att gå i pension mellan 63 och 68 års ålder. Dock har man uppmanats att fortsätta arbeta så länge man känner sig kapabel och som morot har man fått en större pensionstillväxt.

Vid 18 års ålder börjar man, så vitt man är försäkrad, tjäna in pension för bl.a. förvärvsarbete. I siffror betyder det att man mellan 18 och 52 år ökar pensionen med 1,5 % av de årliga förvärvsinkomsterna. Detta ökar sedan och 53-62 åringar enligt 1,9 % och i ålder 63-68 enligt 4,5 %.

En lång yrkesbana kan ge en rätt stor pension jämfört med inkomsterna under den förvärvsaktiva tiden. Inträdet i arbetslivet fördröjs emellertid ofta på grund av

långvariga studier. Det uppstår också luckor i yrkesbanan på grund av familjeledigheter och andra avbrott i förvärvsarbetet.

Den sociala tryggheten i Finland, Niemelä & Salminen 2006 s.13, 25 och 26,
[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280606095436EK/\\$File/densociala.PDF?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280606095436EK/$File/densociala.PDF?OpenElement), hämtad 29.11.2011

2.2 Folkpension

Syftet med folkpensionen är enligt Niemelä & Salminen (2006 s. 28) att trygga sådana pensionstagare vars pensionsinkomst saknas eller är väldigt liten, med en minimiutkomst. Detta kan vara i form av ålderspension, invaliditetspension eller arbetslöshetspension. Ålderspension enligt folkpensionen betalas från 65 års ålder, men förtida uttag kan beviljas personer i åldern 60–64 år. Invaliditetspension kan beviljas personer i åldern 16–64 år som egentlig invaliditetspension och personer i åldern 60–64 år som individuell förtidspension. Arbetslöshetspension kan beviljas långvarigt arbetslösa i åldern 60–64 år.

För att bli beviljad folkpension får man inte ha för höga arbets- eller tjänstepensioner eller andra ersättningar som kan räknas som pension. Gränsen till att få folkpension är beroende på hemort och familjeförhållanden, men ligger mellan 1120-1258 euro (2012) i månaden. D.v.s. om arbetspensionen ligger över de tidigare nämnda beloppen beviljas ingen folkpension. Full folkpension år 2012 är 540-609 euro i månaden.

Den sociala tryggheten i Finland, Niemelä & Salminen 2006 s. 28,
[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280606095436EK/\\$File/densociala.PDF?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280606095436EK/$File/densociala.PDF?OpenElement), hämtad 1.12.2011

Pensionskyddscentralen,
<http://www.etk.fi/sve/service/folkpensionsf%C3%B6rm%C3%A5ner/1254/folkpensionsf%C3%B6rm%C3%A5ner>, hämtad 19.9.2012

2.3 Arbetslöshet

Trots att vi i Finland ligger långt ifrån så låga arbetslöshetssiffror vi hade före 1990-talet, ligger vi ändå relativt bra till i Europa. I Finland ligger arbetslösheten strax under 8 %, medan genomsnittet i euroområdet är 10,7 %. I denna uträkning toppar stater som Grekland och Spanien statistiken, som båda ligger vid 20 %. Trots att Finland ligger

bland top-10 länderna har vi ännu en bit kvar till de fem bästa där arbetslösheten ligger under 6 %. Länder som hör dit är bl.a. Österrike, Holland och Luxemburg.

Eurostat, newsrelease euroindicators 31/2012 - 1 March 2012,
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-01032012-AP/EN/3-01032012-AP-EN.PDF, hämtad 26.3.2012

2.4 Finansiering

Finansieringen av pensionerna sker på en rad olika sätt. Huvudsakligen finansieras de genom ett s.k. fördelningssystem, vilket betyder att man varje år tar ut arbetspensionsavgifter. Ett annat sätt är en s.k. partiell fondering, vilket betyder att man kan använda både tidigare insamlade fonder och arbetspensionsavgifter för finansieringen.

De medel som används för utbetalande av pensionerna samlas till största del in genom försäkringsavgifter som arbetstagare, arbetsgivare och företagare betalar. Utöver dessa arbetspensionspengar och avkastningar på placeringar används pengar som betalats till arbetspensionssystemet av Arbetslöshetsförsäkringsfonden och så används även statens andelar.

År 2012 är den genomsnittliga arbetspensionsförsäkringsavgiften enligt lagen om pension för arbetstagare, ArPL, 22,8 procent av lönen, fördelat på arbetstagaren och arbetsgivaren. Arbetstagarens del ligger på 5,15 % före fyllda 53 år, därefter 6,5 %, och arbetsgivarens del är antingen 17,35 % (privat) eller 16,35 % (kommunalt). Detta är en höjning med nästan en halv procent jämfört med året innan. Dock bedömer arbetspensionsförsäkringsbolaget Ilmarinens placeringschef Timo Ritakallio att man måste höja pensionsavgiften om de placerade pensionsmedlen inte når sitt årliga avkastningsmål på ca 4 %. På samma linje är också Työeläkevakuuttajat TELAs chef Reijo Vanne, och säger att en eller två års recession inte skulle ge orsak att höja pensionsavgifterna, men blir recessionen däremot längre är en höjning oundviklig.

Pensionsskyddscentralen,
http://www.etk.fi/sve/service/finansiering_av_pensionerna/1249/finansiering_av_pensionerna, hämtad 28.2.2012

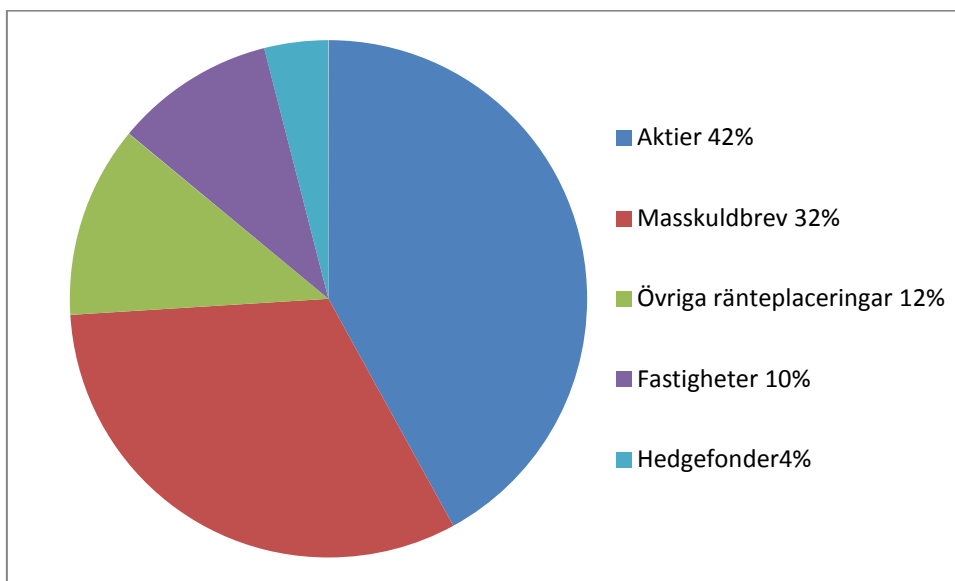
Arbetspension.fi, <http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=39553&Item=65495>, hämtad 30.5.2012

Taloussanomat, Harri Pietarinen 29.9.2011,
<http://www.taloussanomat.fi/kansantalous/2011/09/29/kauhuskenaario-nain-kreikka-soisi-elakkeemme/201113864/12>, hämtad 30.5.2012

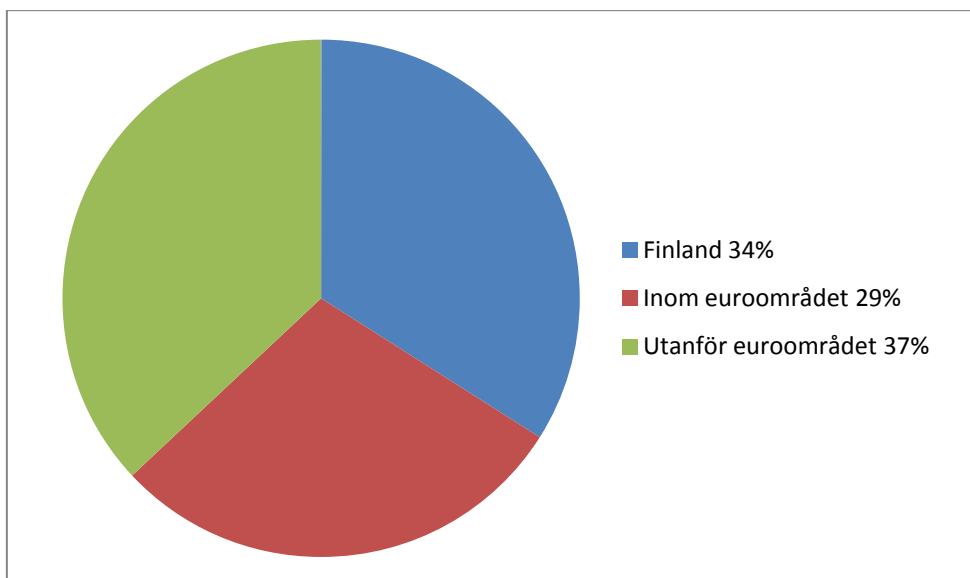
2.4.1 Placeringsverksamhet

Enligt Pensionsskyddscentralen är syftet med placeringsverksamheten att öka stabiliteten mellan pensionsavgifterna och pensionsutgifterna över längre tid. Det vill säga man försöker dämpa åldrandets inverkan på avgifterna med hjälp av avkastningen från placeringarna.

Placeringstillgångarna uppgick i slutet av 2010 till 139 miljarder euro. Av dessa hörde 2/3 till privata sektorn. Största delen av placeringarna består av aktier, men även masskuldbrev och fastigheter utgör en viktig del av investeringarna. Ser man på landsfördelningen i placeringsverksamheten har Finlands andel hållits på en stabil nivå under de senaste åren men framför allt placeringar utanför Europa har ökat.

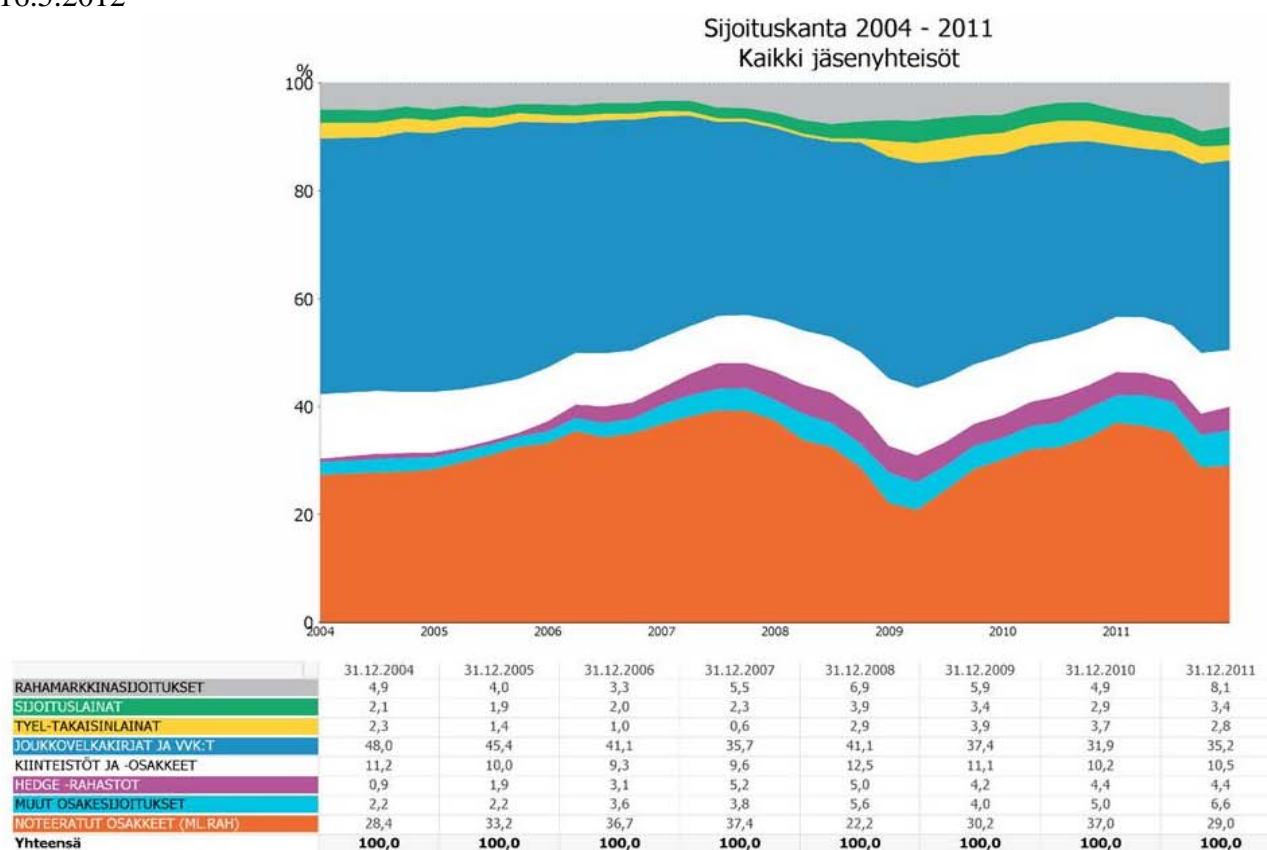
Figur 3. Placeringsfördelning 2010.

Figur 4. Landsfördelning i placeringar 2010.

Pensionsskyddscentralen,

<http://www.etk.fi/sve/service/placeringsverksamhet/1356/placeringsverksamhet>, hämtad 16.5.2012

Figur 5. Placeringsfördelning av pensionsmedel 2004-2011.

Työeläkevakuuttajat TELA,
http://www.tela.fi/tyoelakesijoitukset/sijoitusvarojen_maara_ja_kohdentuminen, hämtad 16.5.2012

I praktiken beviljas och betalas arbetspensionen av den pensionsanstalt där man som arbetstagare senast varit försäkrad före sin pensionering. Detta betyder att pensionen kan vara fonderad i olika pensionsanstalter, så till vida att man haft flera arbetsgivare under sin arbetskarriär. För att detta skall gå ihop och att inte vissa pensionsanstalter blir väldigt mycket belastade kan en pensionsanstalt debitera pensionsandelar som andra pensionsanstalter ansvarar för genom en av Pensionsskyddscentralen skött kostnadsfördelning.

För finansiering av folkpensionerna är det staten som står för alla kostnader.

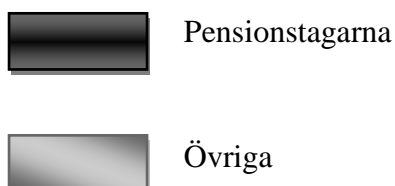
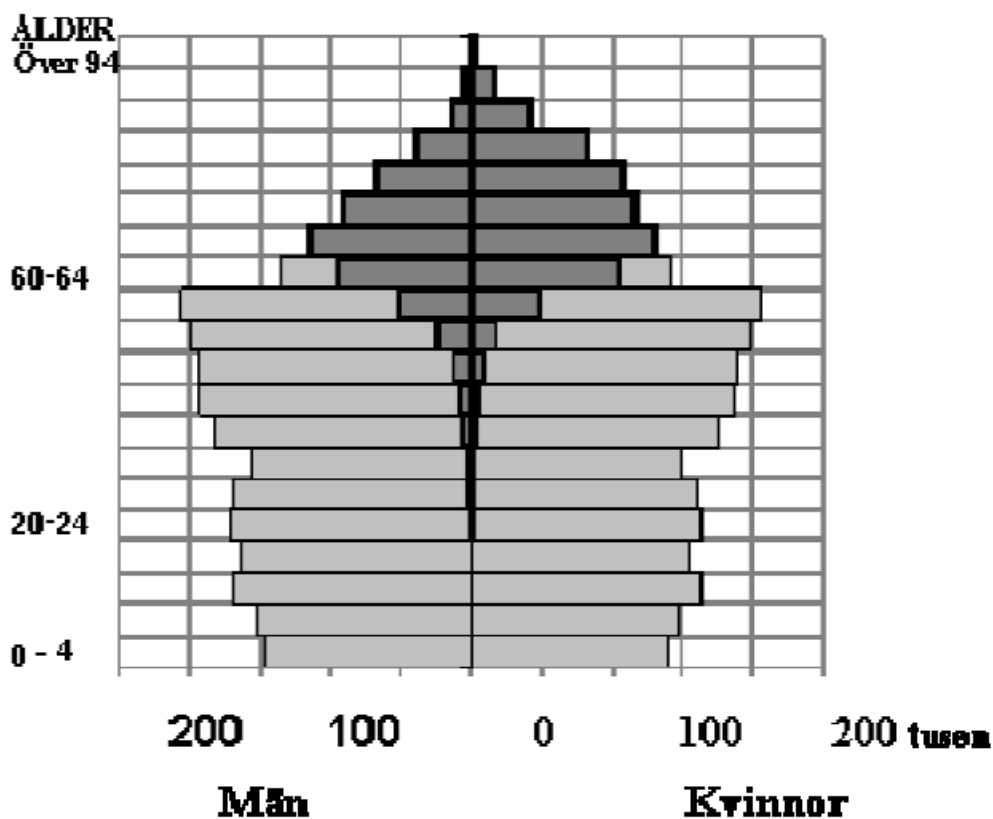
Pensionsskyddscentralen,
http://www.etk.fi/sve/service/finansiering_av_pensionerna/1249/finansiering_av_pensionerna, hämtad 28.2.2012

3 ÅLDERSSTRUKTUR

Att åldersstrukturen i Finland har förändrats har redan konstaterats en tid och också åtgärdats till viss mån. Faktum är dock att de som kommer ut i arbetslivet fortfarande är färre till antal än de som går i pension. I och med åldrandet har intresset för reformer ökat och man har sett över de offentliga utgifterna och pensionerna på lång sikt. Figur 6 visar att de största åldersgrupperna närmar sig pensionsåldern och mindre årskullar träder in i arbetslivet. Ekvationen är svårlöst eftersom de pensionerades mängd är större än de som träder in på arbetsmarknaden.

Under de kommande årtiondena är de åldersgrupper som träder in på arbetsmarknaden mindre än de åldersgrupper som lämnar arbetsmarknaden.

Framtidsutsikter för pensionsskyddet,
<http://62.236.128.117/Binary.aspx?Section=63141&Item=63592>, hämtad 17.11.2011

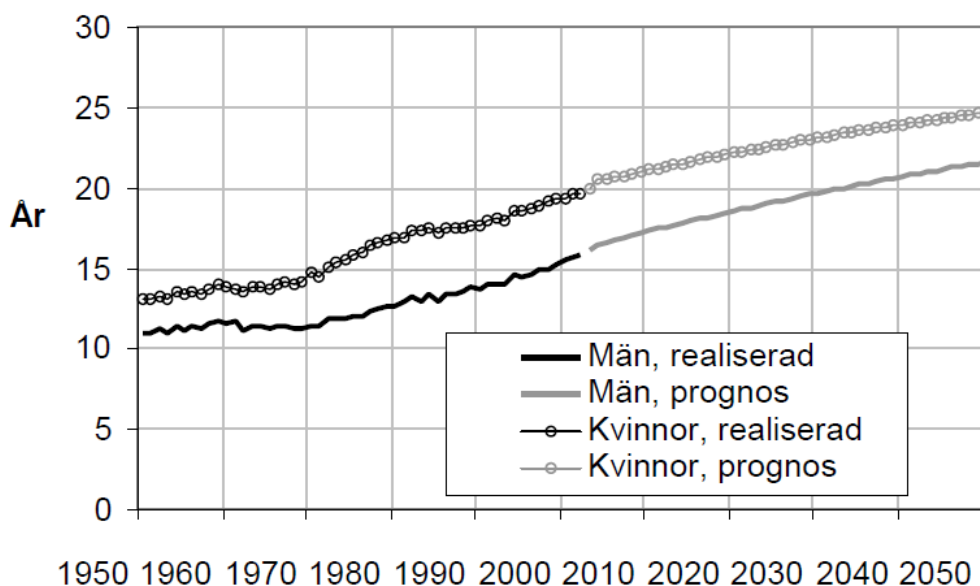
Figur 6. Finlands befolkning och egenpensionstagare, 31.12.2004, den vågräta balken beskriver hela befolkningen och den mörkare delen pensionstagarna.

Framtidsutsikter för pensionssystemet (Statistikcentralen och Statistik över pensionstagarna i Finland 2004), <http://62.236.128.117/Binary.aspx?Section=63141&Item=63592>, hämtad 17.11.2011

Pensionstagarnas relativa andel stiger inte riktigt lika starkt som andelen äldre i befolkningen, eftersom de förtida pensionernas relativa betydelse minskar. För närvarande är en betydande andel av pensionstagarna under 65 år (figur 6). Förutom förändringen i befolkningsstrukturen minskar slopandet av arbetslöshetspensionen och av den individuella förtidspensionen andelen förtidspensionärer av alla pensionstagare.

Den ständigt åldrande befolkningen kan förklaras med den minskade nativiteten som började på 1950-talet och fortsatte ända in på 1970-talet. Den ständigt ökande

livslängden är också en förklaring på varför det skett en ökning i äldreförsörjningskvoten (figur 7).

Figur 7. Förväntad livslängd vid 65 år 1950-2050.

Framtidsutsikter för pensionssystemet (Statistikcentralen),
<http://62.236.128.117/Binary.aspx?Section=63141&Item=63592>, hämtad 17.11.2011

3.1 Livslängdskoefficient

I och med den stigande åldern bland befolkningen har åtgärder vidtagits för att på ett rimligt sett kunna hantera ålderspensionerna. En livslängdskoefficient har tagits i bruk fr.o.m. 2010 för att kunna kompensera den åldrande befolkningen. Livslängdskoefficienten gäller personer födda 1948 eller senare. (Se tabell 1)

Syftet med koefficienten är att hålla pensionskostnaderna i styr trots den ökande livslängden. I praktiken anpassas pensionsbeloppen med den förändring som sker i den förväntade livslängden med en koefficient som så exakt som möjligt skall kunna kompensera den ökade livslängden utan att ta bort allt för mycket ur pensionstagarnas fickor.

Koefficienten beräknas utgående från den genomsnittliga livslängdsförändringen där man även beaktar dödligheten från föregående år. Det vill säga om livslängden ökar, minskar livslängdskoefficienten aningen på pensionen för att kunna kompensera

åldersökningen. För att på personlig nivå kunna kompensera det som koefficienten minskar på pensionen finns det endast en lösning till, att arbeta längre.

Koefficienten bestäms utifrån förändringen av den genomsnittliga livslängden som beräknats på basis av dödlighetsstatistiken under de fem föregående åren.

Arbetspension.fi, <http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=60134>, hämtad 21.2.2012

Pensionerna anpassas så att det man tjänat in före ingången i pension, justeras med den koefficient som fastställts för det år då pensionssökanden fyllt 62 år. Börjar ålderspensionen före fyllda 62 år justeras koefficienten enligt det år pensionen börjar.

Enligt arbetspension.fi är livslängskoefficienten en mekanism som påverkar ålderspensionens belopp och skapar beredskap för att livslängden ytterligare skulle öka. I praktiken betyder det att när livslängden hela tiden fortsätter öka kompenseras det med att livslängskoefficienten minskar pensionsbeloppen på en månatlig basis. Det brillianta med detta system är att eftersom livslängden ökar får man i genomsnitt lika mycket pension totalt sett som de som går i pension utan bortfallet.

Man fastställer koefficienten separat för varje årskull med hjälp av de fem föregående årens dödlighetsstatistik som utgångspunkt. Ålderspensionerna räknas om med koefficienten oberoende när man går i pension.

Arbetspension.fi, <http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=60134>, hämtad 21.2.2012

3.1.1 Livslängskoefficienten och förlängd tid i arbete

Livslängskoefficienten minskar den intjänade månadspensionen, om livslängden ökar. Om den försäkrade vill behålla nivån på den ålderspension som han eller hon har tjänat in fram till den planerade pensionsåldern (före omvandling med livslängskoefficienten), kan han eller hon arbeta längre.

Arbetspensionslagstiftningen, Pensionsskyddscentralen,
<http://tyoelakelakipalvelu.etk.fi/se/soveltamisohje/index.php?asiakirjanumero=19104>,
hämtad 21.2.2012

I tabellen nedan finns det en prognos över hur livslängskoefficienten kommer att påverka personer som inte ännu gått i pension. Uträkningen är gjord på basis av

Statistikcentralens centralens befolkningsprognos för år 2009. Denna tabell kan användas för bl.a. planering- och beräkningsbehov av arbetspensionssystemet.

Tabell 1. Livslängskoefficientens förändring 2009-2037.

År för vilket koefficienten fastställts (62 år)	År då 63 års ålder uppnås	Födelseår	Livslängds-koefficient	Förväntad livslängd vid 63
2009	2010	1947	1	21,0
2010	2011	1948	0,9917	21,2
2011	2012	1949	0,98689	21,4
2012	2013	1950	0,98351	21,6
2013	2014	1951	0,980	21,7
2014	2015	1952	0,975	21,9
2015	2016	1953	0,970	22,1
2016	2017	1954	0,964	22,3
2017	2018	1955	0,957	22,5
2018	2019	1956	0,951	22,6
2019	2020	1957	0,944	22,8
2020	2021	1958	0,938	23,0
2021	2022	1959	0,932	23,2
2022	2023	1960	0,926	23,3

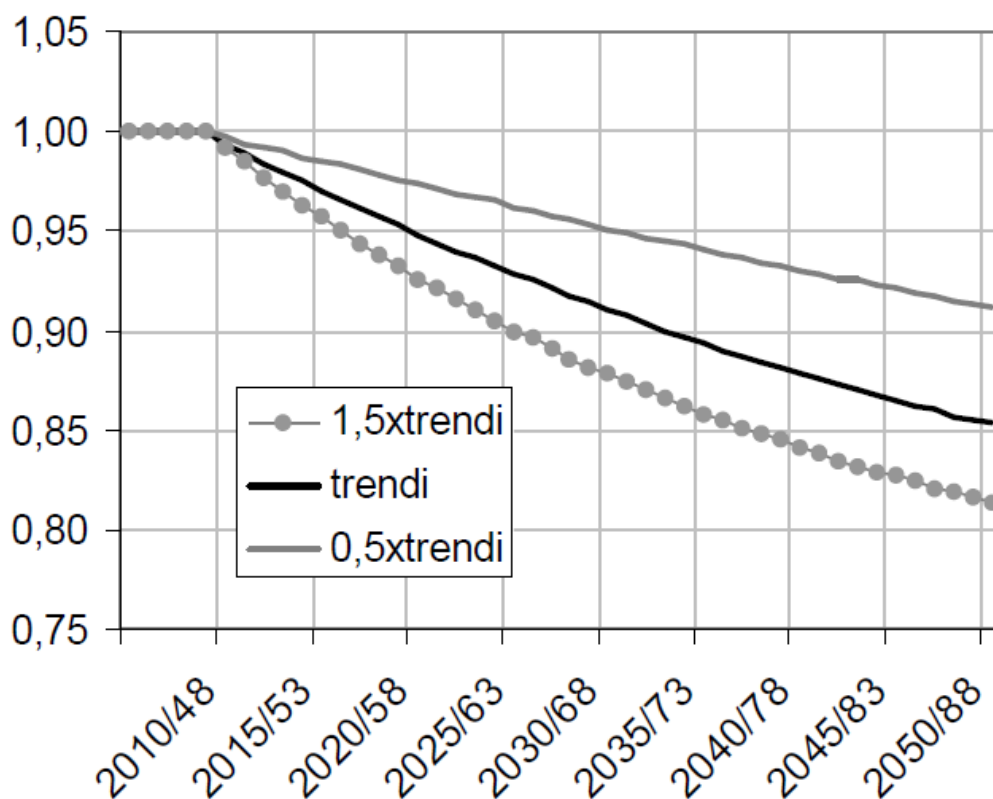
2023	2024	1961	0,920	23,5
2024	2025	1962	0,914	23,7
2025	2026	1963	0,909	23,8
2026	2027	1964	0,903	24,0
2027	2028	1965	0,898	24,2
2028	2029	1966	0,893	24,3
2029	2030	1967	0,887	24,5
2030	2031	1968	0,882	24,7
2031	2032	1969	0,878	24,8
2032	2033	1970	0,873	25,0
2033	2034	1971	0,868	25,1
2034	2035	1972	0,864	25,3
2035	2036	1973	0,859	25,4
2036	2037	1974	0,855	25,6
2037	2038	1975	0,851	25,7

Arbetspensionslagstiftningen, Pensionsskyddscentralen,
<http://tyoelakelakipalvelu.etk.fi/se/soveltamisohje/index.php?asiakirjanumero=19104>,
hämtad 21.2.2012

3.1.2 Alternativ dödlighet

Då man försöker “spå” framtiden lönar det sig att komma ihåg att ingenting som för närvarande är sanning är absolut. I och med att tiden ändras ändrar också andra saker. Enligt Pensionsskyddscentralen tar man i beaktande fem föregående årens dödlighetsstatistik för varje årskull separat då man räknar ut koefficienten. Detta uppdateras som sagt frekvent men intressant är hur små ändringar i dödligheten direkt påverkar livslängdkoefficienten.

Figur 8 tar i beaktande olika utfall av livslängskoefficienten ifall minskningstakten för dödlighet förändras.

Figur 8. Livslängskoefficienten 2005-2050, enligt Statistikcentralens befolkningsprognos (trend) samt enligt alternativa beräkningar, där minskningstakten för dödligheten halveras eller ökar till 1,5 gånger (0,5 x trenden och 1,5 x trenden).

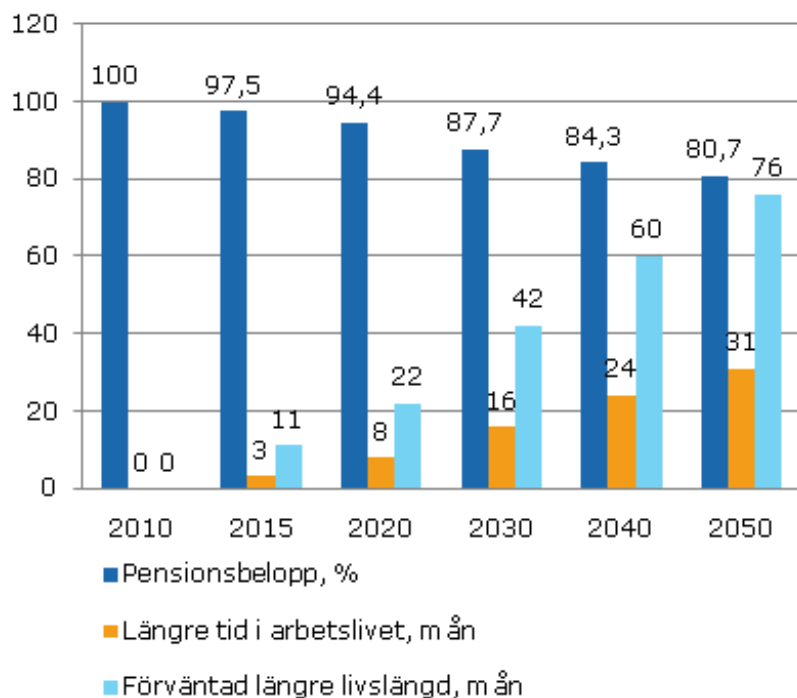
Framtidsutsikter för pensionssystemet,

<http://62.236.128.117/Binary.aspx?Section=63141&Item=63592>, hämtad 11.4.2012

Den tidigare tabellen (tabell 1) som visar uppskattningar för livslängskoefficienten enligt siffror från 2009 har använt sig av ungefär 1,5 x trenden för minskningstakten för dödligheten. Om man som exempel tar den uppskattade livslängskoefficienten för personer födda 1963 skall det enligt tabell 1 vara 0,909. Läser man av grafen (figur 8) kan man konstatera att den linje som ligger strax över 0,9 är just den linje som räknat med att minskningstakten för dödligheten ökar med 1,5. Enligt trenden borde koefficienten vara ungefär 0,93, och 0,5 x trenden borde vara ungefär 0,96. Enligt samma mönster har man även gått för de övriga åren, d.v.s. istället för att använda sig av en koefficient som baserar sig på trenden har man en som är 1,5 x trenden. En orsak till detta kan vara att siffrorna från tabell 1 baserar sig på fakta från år 2009 medan figur

8 är gjord enligt beräkningar från 2006. Dock känns det konstigt att trenden ökar med hälften under en tidsperiod på blotta tre år.

Som tidigare nämnts går det att kompensera minskningen av pensionen p.g.a. livslängdskoefficienten med att arbeta längre. Figuren nedan ger en god överblick över hur mycket längre man måste arbeta för att få samma pension utan bortfall av koefficienten.

Figur 9. Livslängdskoefficient, längre tid i arbetslivet och förväntad tillväxt av livslängden.

Från figuren kan man avläsa att en person som fyller 62 år 2030 bör arbeta 16 månader längre efter att ha fyllt 63 år för att komma upp till samma pension utan livslängdskoefficientens inverkan, d.v.s. för att nå samma pension som motsvarande situation år 2010.

Pensionsskyddscentralen,
<http://www.etk.fi/sve/service/livsl%C3%A4ngdskoefficient/1252/livsl%C3%A4ngdskoefficient>, hämtad 21.2.2012

4 MODELLER

Då det gäller att framföra olika lösningar för att förbättra pensionssystemet gäller det att gallra bland alternativen för att utredningen inte skall bli allt för lång och omfattande. Detta arbete kommer att koncentrera sig på vilka fördelar respektive nackdelar en höjning av pensionsåldern, tidigare ingång i arbetslivet, minskad pension/högre pensionskostnader och färre arbetslösa har.

Då man skall försöka hitta lösningar på hur man kunde få ett optimalt fungerande pensionssystem måste man ta alla möjliga alternativ och lösningar i beaktande. Detta är svårt, eftersom olika lösningar för med sig olika slutresultat av vilka flera kan vara goda. Då gäller det att noggrant väga vilken slutprodukt trots allt är lite fördelaktigare för majoriteten av befolkningen. Kan man rakt ut säga att den enda lösningen är att höja pensionsålder till t.ex. 65? Fördelarna är att man teoretiskt sett har möjlighet att arbeta en längre tid än normalt, och i och med det bidra till pensionskassan med tilläggsinkomster. Men finns det nackdelar? Orkar en äldre person jobba lika bra som en några år yngre eller ökar t.ex. sjukfrånvaron vid en högre ålder. Detta är förstås väldigt individuellt, men det finns en stor del sanning i det också.

4.1 Höjd pensionsålder

Vill man reformera pensionssystemet kan man inte undvika en diskussion om höjandet av pensionsåldern. Det är ganska logiskt och naturligt att höja pensionsåldern då befolkningen lever allt längre. Men man bör komma ihåg att det inte alls är så självskrivet med en höjning som man kanske tänker, eftersom mycket goda argument både för och emot en höjning finns. T.o.m. bland politiker finns det stora meningsskiljaktigheter över hur fallet skall lösas, och bl.a. Socialdemokraterna motsätter sig en höjning av pensionsåldern enligt Kauppalehti.

Det som automatiskt talar för en höjning av pensionsåldern är den åldrande befolkningen. Det som beskriver vår situation bra i dagens läge är livslängdscoefficienten. Det vill säga att den som går i pension år 2030 måste arbeta ca 1,5 år längre enligt Pensionsskyddscentralen för att få samma pension utan coefficienten (figur 9). Det kanske inte låter som så farligt om det endast skulle behövas en höjning

av pensionsåldern på drygt ett år, men då måste man komma ihåg att åldern på befolkningen inte slutar öka år 2030 utan fortsätter långt efter det, åtminstone enligt dagens uppskattningar av Pensionskyddscentralen.

Det som talar emot en höjd pensionsålder är att risken för sjukdomsbortfall blir tilltagande. Enligt Pensionskyddscentralen undersökning ökar sjukfrånvarodagarna med ca 5 dagar om man jämför åldergruppen 25-34 med åldergruppen 55-64. En äldre person orkar nödvändigtvis inte jobba lite långa dagar i samma takt som personer som är hälften yngre än denne. I vissa branscher, med bl.a. fysiskt krävande arbete, är det rentav skrattretande att kräva lika långa arbetskarriärer som för kontorsarbetare med minimal fysisk belastning. Byggarbetare är t.ex. mera sällan kvar i arbetslivet mellan 60-64 år än de som jobbar med offentlig förvaltning inom samma åldergrupp enligt Statistikcentralen.

Kauppalehti, Kaija Lähteenmaa 16.4.2012,
<http://www.kauppalehti.fi/etusivu/nykyhallitus+ei+paata+elakeiasta/201204152985?&ext=rss>, hämtad 12.9.2012

Pensionskyddscentralen, Raili Hyrkkänen-Työstä poistumisen ja sairauspoissaolojen eroja Suomessa ja Ruotsissa 2007:3,
<http://62.236.128.117/Binary.aspx?Section=42845&Item=60152>, hämtad 18.9.2012

Statistikcentralen, http://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-03-12_005.html, hämtad 18.9.2012

Tilisanomat, Mauri Saarinen asianajaja, varatuomari, LL.M.
Julkaistu 20.10.2009, <http://www.tilisanomat.fi/node/787>, hämtad 18.9.2012

4.1.1 Fördelar

Direkta fördelar med att höja pensionsåldern är att man snabbt och relativt enkelt kan lösa, eller åtminstone förbättra, ett svårt och omfattande problem. Tröskeln är inte heller nödvändigtvis hög för att spendera några år till i arbetslivet. Speciellt inte med tanke på att vi hela tiden lever längre och en stor del är både fysiskt och psykiskt kapabla att förlänga arbetskarriären lite grann. Arbetsgivaren får hålla kvar sina arbetare aningen längre vilket kan ge nyanställningsprocessen mera tid att förbereda samt utreda de olika alternativen. Arbetstagaren har å sin sida möjlighet med lite längre arbetskarriär att komma upp till samma pensionsbelopp som livslängdscoeffcienten skalar bort.

4.1.2 Nackdelar

Nackdelar med en höjd pensionsålder är att risken för sjukdomsbortfall blir tilltagande. Äldre personer har nödvändigtvis inte samma ork att utföra samma mängd arbete i samma takt som yngre personer. Branschspecifikt finns det som tidigare nämnt stora skillnader med belastningen på arbetsbördan och då är det kanske inte helt korrekt att kräva samma arbetsinsats för t.ex. 70 åringar som befinner sig i helt olika branscher.

Inte enbart fysiskt arbete i hög ålder får många att höja på ögonbrynen. Även läkare som utför livsviktiga operationer kan innebära en risk om de förutsätts fortsätta arbeta i en ålder där kroppen inte längre är i bästa balans och harmoni.

Man bör också komma ihåg att det inte är rimligt att i all oändlighet höja pensionsåldern i takt med att befolkningen blir äldre. I något skede kommer gränsen emot då det inte länge går att arbeta normalt med hög ålder. Risken för nedsatt arbetsförmåga och diverse sjukdomar är så pass påtagliga att man är till mera besvär än nytta på arbetsplatsen.

4.1.3 Kompromiss

Man kunde tänka sig att personer som blivit äldre får fortsätta arbeta men med en del andra uppgifter än tidigare. Dock bör man komma ihåg att detta inte är möjligt inom alla branscher eftersom det kan tänkas vara svårt för en byggarbetare att sköta mindre fysiskt krävande uppgifter. Däremot kunde man mycket väl tänka sig att t.ex. polismän och brandmän får åta sig mer administrativa uppdrag om hälsan och fysiken börjar säga emot.

Det som skulle gynna arbetsgivare och -tagare mest vore att hitta den tidpunkt då det inte längre än fysiskt eller psykiskt möjligt för varje arbetare att utföra sitt arbete på en sådan nivå som tillfredsställer både arbetstagaren och arbetsgivaren. Detta är mycket svårt eftersom alla individer är olika, men det borde utarbetas ett medeltal som kunde fungera som ett ledsnöre för specifika branscher.

4.2 Tidigare ingång i arbetslivet

Eftersom det är viktigt att förlänga arbetskarriären så kunde det vara skäl att inte bara se långt in i framtiden på hur mycket längre genomsnittspersonen kan och orkar arbeta, utan även fundera på andra alternativ. Visst är denna aspekt mycket viktig, men man bör också tänka på när man inleder sin arbetskarriär. I dagens läge tar det relativt lång tid förrän ungdomarna kommer ut i arbetslivet enligt Suomen Kuvalehti. Många drar ut på sina studier istället för att göra dem undan så fort som möjligt och komma ut i arbetslivet t.o.m. flera år tidigare. Man vill inte enbart få ut studerandena snabbt i arbetslivet p.g.a. skattenyttiga orsaker, utan även p.g.a. att studeranden delvis belastar samhället med att lyfta studiestöd och bostadsbidrag. Nyttoeffekten av att få ut unga studeranden i arbetslivet skulle vara mångfaldig med tanke på de ökade inkomsterna och minskade utgifterna i statens kassa.

Detta har den senaste tiden tagits upp delvis i bl.a. regeringen, och diskussioner har gått huruvida man bör använda morots- eller käppmodellen för att lösa problemet. Det vill säga borde man belöna dem som håller den beräknade studietiden eller rentav blir klara i förtid, eller borde man på något vis bestraffa dem som inte är motiverade att fullfölja sina studier inom utsatt tid.

Suomen Kuvalehti 3.3.2011, Kari Raivio, Helsingin yliopiston emerituskansleri,
<http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/opiskelukulttuurin-rappio>, hämtad 19.9.2012

4.2.1 Fördelar

Arbetskarriären blir onekligen längre om man genast efter de i tid avslutade studierna, börjar arbeta och i samma veva bidra till pensionssystemet med inbetalda avgifter. Detta skall inte ses som ett tvång för samtliga utan man borde snarare få det till en trend så att åtminstone medeltalet skulle bli bättre.

4.2.2 Nackdelar

De få nackdelar som finns är att det sätts mera press på studerandena och att det finns mindre friheter att göra andra saker under studietiden som t.ex. utbyte som, trots sina många goda sidor, onekligen har en tendens att dra ut på studierna.

I övrigt är det svårt för många att klara av studierna ekonomiskt utan att jobba på sidan om. Detta gäller speciellt huvudstadsregionen där hyrorna är vad de är och många tvingas arbeta så de skall kunna betala både hyra och mat varje månad. Ofta blir det så att arbetet kommer före studierna och det leder i sin tur till att man blir senare färdigt utbildad till att jobba på heltid inom sitt område. I och för sig bidrar man med att jobba vid sidan om studierna till pensionssystemet, men dock ändå inte på samma sätt som en heltidsanställd gör.

4.2.3 Kompromiss

Studeranden borde motiveras bättre till att bli klara inom utsatt tid eller t.o.m. före det. Att jobba vid sidan om studierna är det i sig inget fel på, och på det sättet bidrar man ju också till pensionskassan en aning, men en tidigare ingång i arbetslivet vore trots allt det bästa alternativet till att förbättra vårt välfärdssamhälle.

4.3 Minskad pension/högre pensionskostnader

Ett kanske mer drastiskt förslag kunde vara att man minskar på pensionsbeloppet. D.v.s. att alla får gå i pension mellan åren 63-68 men pensionens eurobelopp minskar aningen. Detta torde dock inte tillfredsställa väldigt många eftersom pensionen redan är så pass nedbantad att få vill göra ytterligare kompromisser. Dock började man redan 2009 minska på pensionen i och med att livslängskoefficienten togs med vid uträkningen av pensionerna för personer födda senare än 1947.

En annan åtgärd kunde vara att höja på pensionsavgifter ytterligare. Då i första hand arbetspensionerna, eftersom de endast består av ca $\frac{1}{4}$ av den totala pensionsavgiften (se s.14). Då skulle man tjäna lite sämre under arbetslivet men kunna gå i pension inom den nuvarande pensionsåldern utan att behöva lida ekonomiskt. Detta kan kännas dumt för många eftersom man lika gärna självmant kunde spara "överlopps pengar" som lönen ger tills man går i pension, och tillsammans med pensionen leva på sina inbesparingar. Detta gör många förstås redan men de mindre bemedlade har svårt att på egen hand spara inför pensionen och för dem skulle det kanske vara motiverat med höjd pensionsavgift, så till vida att höjningen inte drastiskt minskar den månatliga inkomsten. Den nuvarande arbetspensionsförsäkringsavgiften ligger på ca 23 procent (se s.14) men

en höjning är aktuell åtminstone om en längre recession betydligt minskar på avkastningen från de placerade pensionsmedlen, enligt Ilmarinens placeringschef.

4.3.1 Fördelar

Fördelen med att minska på pensionsbeloppet med en livslängskoefficient är att det sker kontrollerat och jämlikt för alla. Var och en kan också räkna ut hur mycket längre man behöver arbeta för att kompensera bortfallet från den ursprungliga pensionen om man så vill och sedan arbeta in det. Detta är också ett relativt enkelt sätt att påverka pensionsbeloppen utan att det kommer hemskt mycket klagomål från allmänheten.

4.3.2 Nackdelar

Nackdelar med detta tillvägagångssätt är ofta människors personliga negativitet till att måsta kompromissa över något man kunde fått bättre, och därför finns det sådana som motsätter sig tilläggskostnader eller sämre förmåner av princip. Det som många också ser som en nackdel är att man hellre vill ha mer pengar nu och ”leva” medan man ännu är ung, än först sedan då man är pensionär och börjar närma sig 70.

4.3.3 Kompromiss

En kompromiss här kunde vara en liten höjning av pensionsutgifterna men till en sådan nivå att det inte märkbart påverkar den allmänna levnadsstandarden för varje enskild individ. Detta torde vara ett relativt enkelt sätt till förändring utan allt för mycket motstånd.

4.4 Färre arbetslösa

I Finland lever vi i ett välfärdssamhälle där alla ska ha möjlighet till att leva ett någorlunda hyfsat liv. Detta samhälle har utvecklats mycket med tiden och fungerar idag väldigt bra. Och visst, de mindre lyckligt lottade skall få en chans till ett bra liv och de arbetslösa skall få de understöd som behövs för att de ska få allt att gå runt, men då man kommer till det läge där arbetslösa lever ett ”bättre” liv än de som arbetar med minimilön har något gott snett. Arbetslösa får 675 euro/månad grunddagpenning, upp

80 % av hyran understödd. Till låginkomsttagare räknas sådana som, enligt Statistikcentralen (2010), förtjänar mindre än 1228 euro brutto. En liten fördel pengamässigt för den som arbetar men om alternativet att få göra vad man vill 24 h om dygnet, istället för 16 h så är det fördel arbetslösa.

Statistikcentralen, http://www.stat.fi/til/tjt/2010/02/tjt_2010_02_2012-01-25_kat_001_fi.html, hämtad 18.9.2012

FPA,
<http://www.kela.fi/in/internet/svenska.nsf/NET/270808154937PV?OpenDocument>,
hämtad 18.9.2012

FPA,
<http://www.kela.fi/in/internet/svenska.nsf/NET/250608102830MP?OpenDocument>,
hämtad 18.9.2012

De som lyfter understöd och inte gör något åt att få ett jobb är en stor belastning för staten. Även här borde man fundera hur man kunde motivera de arbetslösa att istället för att lyfta understöd söka sig ut i arbetslivet och bidra till den ”gemensamma kassan”, istället för att effektivt tömma den. Kampanjer för minskad arbetslöshet pågår hela tiden men trots det har man svårt att komma i närheten av vad arbetslösheten låg på före 1990-talet. Trots det ligger vi under medeltalet inom euroområdet.

4.4.1 Fördelar

Hela samhället skulle fungera bättre om andelen arbetslösa var färre. Ekonomiska fördelarna med en låg arbetslöshet är hisnande och Finlands BNP skulle få ett rejält lyft om man kunde halvera de arbetslösas antal och få dem med i statistiken under ökad sysselsättning.

4.4.2 Nackdelar

Det enda negativa med att minska andelen arbetslösa är att på riktigt kunna bedöma vilka som är totalt arbetsoförmögna och vilka som kunde arbeta om inte heltid, så åtminstone deltid eller under vissa specialförhållanden. Även här gäller det att kunna motivera väl varför det är viktigt för varje enskild individ att söka sig till arbetslivet och istället för att utnyttja välfärdssamhället, även bidra till det.

4.4.3 Kompromiss

Att göra det fördelaktigare att jobba än att vara arbetslös skulle definitivt löna sig i längden. Morotsmodellen torde vara den mer motiverande än käppmodellen, d.v.s. att höja minimilönerna istället för att skala av understöden allt för mycket. Att ha flera personer i arbetslivet skulle utom att försköna arbetslöshetssiffrorna, även i det långa loppet också utveckla och stimulera sådana människor som tidigare ansett det vara onödigt att över huvudtaget göra något. Alla individer är ju trots allt resurser, på ett eller annat sätt.

4.5 SLUTSATSER

I dagens läge är det entydigt att pensionsåldern måste höjas i och med den allt åldrande befolkningen. Trots en höjning bör man även, för att se på ett lite längre perspektiv, sakta reformera pensionssystemet på andra sätt. Den perfekta blandningen är svår att få fram på kort sikt men börjar man aktivt redan idag arbeta för att få människor snabbare färdiga från skolor och tidigare ut i arbetslivet samt minska andelen arbetslösa som lever på skattebetalarnas inkomster, kommer man förutom att få ett väl fungerande pensionssystem, även ett bättre fungerande och konkurrenskraftigare samhälle.

5 AVSLUTNING

Det klicheé-aktiga uttrycket; samhället förändras hela tiden, finns det all orsak till att fortsätta använda. Realiteten är den att då samhället utvecklas måste vi försöka hinna med på bästa möjliga sätt. Oftast blir man lite efter i starten men för det mesta kommer man i kapp före slutrakan. Kampen mellan den åldrande befolkningen och pensionssystemet är i gång och för tillfället ligger pensionssystemet aningen efter, men loppet är inte löpt ännu. Det viktigaste är att försöka åtgärda de stundande problemen samt även kunna se in i framtiden och på förhand behandla och fatta beslut så man inte genast blir hästlängder efter med att komma ikapp samhällsutvecklingen. Goda diskussioner angående reformen om pensionerna har förts, men ännu har inget revolutionerande beslut fattats.

Denna studie har varit väldigt lärorik och intressant att utföra och man har fått insikt i vilka problem den åldrande befolkningen medför och även hur man med hjälp av bl.a. livslängskoefficienten studerat ut ett sätt att handskas med problemet.

KÄLLOR

Pensionsskyddscentralen,

<http://62.236.128.117/Binary.aspx?Section=63143&Item=59844>, hämtad 4.11.2011

Pensionsskyddscentralen, <http://62.236.128.117/Page.aspx?Section=63134>, hämtad 2.11.2011

Den sociala tryggheten i Finland, Niemelä & Salminen 2006 s. 25,

[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280606095436EK/\\$File/densociala.PDF?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280606095436EK/$File/densociala.PDF?OpenElement), hämtad 1.12.2011

Taloussanomat 15.11.2012, <http://www.taloussanomat.fi/raha/2011/11/15/kymmenen-vuotta--nain-elakkeet-ovat-nousseet/201116887/139>, hämtad 22.11.2011

Pensionsskyddscentralen,

[http://www.etk.fi/sve/gateway/PTARGS_0_2712_459_1046_3729_43/http%3B/content.etk.fi%3B7087/publishedcontent/publish/etkfi/sv/julkaisut/statistikpublikationer/statistiska%C3%A5rsb%C3%B6cker/statistik over pensionstagarna i finland 2009 7.pdf](http://www.etk.fi/sve/gateway/PTARGS_0_2712_459_1046_3729_43/http%3B/content.etk.fi%3B7087/publishedcontent/publish/etkfi/sv/julkaisut/statistikpublikationer/statistiska%C3%A5rsb%C3%B6cker/statistik%20over%20pensionstagarna%20i%20finland%202009%207.pdf), hämtad 24.11.2011

Den sociala tryggheten i Finland, Niemelä & Salminen 2006 s. 13, 25 och 26,

[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280606095436EK/\\$File/densociala.PDF?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280606095436EK/$File/densociala.PDF?OpenElement), hämtad 29.11.2011

Den sociala tryggheten i Finland, Niemelä & Salminen 2006 s. 28,

[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280606095436EK/\\$File/densociala.PDF?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280606095436EK/$File/densociala.PDF?OpenElement), hämtad 1.12.2011

Eurostat, newsrelease euroindicators 31/2012 - 1 March 2012,

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-01032012-AP/EN/3-01032012-AP-EN.PDF, hämtad 26.3.2012

Arbetspension.fi, <http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=39553&Item=65495>, hämtad 30.5.2012

Taloussanomat, Harri Pietarinen 29.9.2011,

<http://www.taloussanomat.fi/kansantalous/2011/09/29/kauhuskenaario-nain-kreikka-soisi-elakkeemme/201113864/12>, hämtad 30.5.2012

Pensionsskyddscentralen,

<http://www.etk.fi/sve/service/placeringsverksamhet/1356/placeringsverksamhet>, hämtad 16.5.2012

Työeläkevakuuttajat TELA,

http://www.tela.fi/tyoelakesijoitukset/sijoitusvarojen_maara_ja_kohdentuminen, hämtad 16.5.2012

Pensionsskyddscentralen,
http://www.etk.fi/sve/service/finansiering_av_pensionerna/1249/finansiering_av_pensionerna, hämtad 28.2.2012

Framtidsutsikter för pensionssystemet,
<http://62.236.128.117/Binary.aspx?Section=63141&Item=63592>, hämtad 17.11.2011

Framtidsutsikter för pensionssystemet (Statistikcentralen och Statistik över pensionstagarna i Finland 2004),
<http://62.236.128.117/Binary.aspx?Section=63141&Item=63592>, hämtad 17.11.2011

Framtidsutsikter för pensionssystemet (Statistikcentralen),
<http://62.236.128.117/Binary.aspx?Section=63141&Item=63592>, hämtad 17.11.2011

Arbetspension.fi, <http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=60134>, hämtad 21.2.2012

Arbetspensionslagstiftningen, Pensionsskyddscentralen,
<http://tyoelakelakipalvelu.etk.fi/se/soveltamisohje/index.php?asiakirjanumero=19104>, hämtad 21.2.2012

Framtidsutsikter för pensionssystemet,
<http://62.236.128.117/Binary.aspx?Section=63141&Item=63592>, hämtad 11.4.2012

Pensionsskyddscentralen,
<http://www.etk.fi/sve/service/livsl%C3%A4ngdskoefficient/1252/livsl%C3%A4ngdskoefficient>, hämtad 21.2.2012

Kauppalehti, Kaija Lähteenmaa 16.4.2012,
<http://www.kauppalehti.fi/etusivu/nykyhallitus+ei+paata+elakeiasta/201204152985?&&ext=rss>, hämtad 12.9.2012

Pensionsskyddscentralen, Raili Hyrkkänen-Työstä poistumisen ja sairauspoissaolojen eroja Suomessa ja Ruotsissa 2007:3,
<http://62.236.128.117/Binary.aspx?Section=42845&Item=60152>, hämtad 18.9.2012

Statistikcentralen, http://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-03-12_005.html, hämtad 18.9.2012

Tilisanomat, Mauri Saarinen asianajaja, varatuomari, LL.M.
Julkaistu 20.10.2009, <http://www.tilisanomat.fi/node/787>, hämtad 18.9.2012

Suomen Kuvalehti 3.3.2011, Kari Raivio, Helsingin yliopiston emerituskansleri,
<http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/opiskelukulttuurin-rappio>, hämtad 19.9.2012

Statistikcentralen, http://www.stat.fi/til/tjt/2010/02/tjt_2010_02_2012-01-25_kat_001_fi.html, hämtad 18.9.2012

FPA,
<http://www.kela.fi/in/internet/svenska.nsf/NET/270808154937PV?OpenDocument>,
hämtad 18.9.2012

FPA,
<http://www.kela.fi/in/internet/svenska.nsf/NET/250608102830MP?OpenDocument>,
hämtad 18.9.2012